

**«6D050400-Журналистика» мамандығы бойынша философия
докторы дәрежесін алу үшін дайындалған
Буенбаева Зарина Қайратқызының «Шығыс және Батыс медиа
үдерісі: дәстүр, контент, конвергенция (салыстырмалы талдау)»
тақырыбындағы диссертациялық жұмысының**

АҢДАТПАСЫ

Зерттеу тақырыбының өзектілігі: Әр ірі әлеуметтік, технологиялық құбылыстың өзіне тиесілі дәуірі, салтанат құрар, өзегі талар уақыты болады. Өзектілік мәселесі, міне, осындай себеп пен салдардан бастау алады. Осы ретте әлеумет өміріне де, ақпараттық кеңістікке де пәрменді әсер еткен жаһандану феномені қазақстандық медиа саласына да белгілі бір кезеңде ықпалын жүргізе бастады. Соның нәтижесінде ақпараттық қоғам мүмкіндіктерін барынша пайдалануға қол созған қоғам жаңашыл коммуникациялар жүйесін, қарым-қатынас құралдарын жедел дамытуда, оның ғаламдық ақпараттық ортаға интеграциялануына саяси-экономикалық, мәдени, технологиялық жағынан барынша ынталануына жол ашуда. Болашақты, елдің ертеңін ойлайтын саналы жұртшылық ұлттық мүддеге сай дер кезінде ақпараттануға, сапалы білім алуға, терең сараптама жасауға мейлінше көңіл бөледі, ол мемлекеттің стратегиялық ресурстарын кемелдендіре түседі. Мұның барлығы ақпараттық индустрия мен қоғам дамуы саласындағы мемлекеттік коммуникациялық саясат ролінің артқанын аңғартады. Жаһандану үдерісінің негізгі құралдарының бірі – осы дағдылы уақыт пен үйреншікті кеңістіктің ырқына көнбейтін тәуелсіз жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологиялар. Сондай-ақ, жаңа медиа технологиялар дәстүрлі экономикадан бастап, әлеуметтік белсенділік өлшемін, менталитетін, өмір сүру салтын, адамның ежелден бауыр басқан әдет-ғұрпына да өзгеріс енгізе алады. Яғни, коммуникация мен ақпарат өрісінде жүретін жағымды конвергенция мемлекеттің соны көкжиекке шығуын қамтамасыз етеді.

Медиа саласындағы конвергенция дегеніміз – қосарланған контент немесе балама медиаалаң орнықтыра отырып, дәстүрлі және жаңа медиа арасында интеграция үдерісін жүргізу, бір медиаөнімді (мәтін, сурет, кадр, аудио) әртүрлі медиаплатформаға лайықтау, танымы соны креативті журналист даярлау. Демек, жаңашылдыққа бейімделумен қоса ұлттық тектілікті, ұтқырлықты жетілдіру. Өйткені, аулақтан жүзеге асырылатын қақтығыстар мен бетпе-бет жуыспайтын шайқастардың әдістері елдің инфрақұрылымын істен шығаруға әбден жарап жатыр. Осының бәрі тұлғаның шығармашылық деңгейі мен өркениеттің технологиялық мүмкіндігіне тығыз байланысты.

Инновациялық жетістіктер, сандық технология мен интернет вариациясы аудиторияның сегменттелу жылдамдығын ұлғайтып, баламалы мүмкіндіктерді арттыруда. Осылайша, медиа эволюциялық әдіспен жалпылама хабар таратудан (көпшілікті ақпаратпен қамтамасыз ету) белгілі бір модельді ұстанатын веб-трансляцияға (гипербайланыстырылған контент) бет түзеуде.

XXI ғасырда өндіріс логикасы нарық логикасына жылдам трансформацияланып, бұқаралық ақпарат құралдары мәдени-зияткерлік жағынан едәуір дағдарысқа ұшырауда. Сондықтан қазақстандық медиа құрылымдары өзіндік, ұлттық контенттің тапшылығынан халықаралық ірі медиа агенттіктердің идеясына, тақырыптарына, ақпарат тарату әдістеріне жүгінуге мәжбүр болып отыр.

Адамзат баласы қазір толассыз ақпарат тасқыны заманында өмір сүруде. Қажетті технологияларды жұмылдыру, серіктестірумен қатар рухани құндылықтардың да басын біріктіру – бүгінгі заманның талабы. Бұл құбылыс қажеттілік принципінен туындауда. Қажеттілік принципінің екінші қағидасы – медиа ресурстар арқылы ұлттық мүддені қорғау. Дәл осындай принципті кез келген мемлекет басшылыққа алады. Өйткені өзінің ақпараттық кеңістігін қорғау ұлттық қауіпсіздік шараларымен тығыз астасып жатыр. Қазіргі ақпараттың молдығы соншалық, оқырман, тыңдарман, көрермен және интернет пайдаланушының хабарламаны қабылдау дағдысы да бүтіндей өзгеріске ұшырады. Сана модернизациясы, жаңаша ойлау жүйесі, қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап бере алатын сауатты ұрпақ қалыптастыратын жаңа медианың келбетін қалыптастырды. Адамгерлік, мәдени, эстетикалық қасиеттерді мектеп оқушылары, студенттер, әлеуметтік желіде жұмыс істей алатын егде адамдардың бойына саналы сіңіруді көздеп отырмыз. Өйткені қазіргі замандағы ақпарат жеткізудің ең оңтайлы әрі тиімді құралы – масс-медиа.

Сандық революция дәстүрлі концепцияны түрлендіріп, уақыт пен кеңістікті мекен етушілерге технологиялық революциядан да зор ықпал етіп жатыр. Атап айтқанда, Web 1.0-ден Web 2.0-ге дейінгі кезең тұтынушы мәдениетінен өз контентін жасауға мүмкіндік беретін мәдениетке қол жеткізді. 2016 жылдан бастап әлем Web 3.0 даму сатысына көшті. Web 3.0 интернет желісінің интеллекті толысты, жасанды интеллект зиятты тұтынушының қажетін өтеп, интернет пайдаланушыларының санын арттырды. 2017 жылдың 31 қаңтарында ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаев «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» жолдауында Web 3.0 аясында «Цифрлық Қазақстан» жобасын жылдамдата әзірлеу қажеттілігін жете түсіндірді.

Дәстүрлі БАҚ пен оны тұтыну тәсілдері сыртқы және ішкі факторлардың әсерінен алуан пішінге енуде, яғни метаморфоза физиологиясына аяқ басуда. Осындай құбылмалық әдіс-тәсілдерін енгізу мен пайдалану харекетін біз әлемдік деңгейде де, қазақстандық медиа кеңістікте де айқын көріп отырмыз. Әрине, болашақ медианың құбылысы мен өзгерісі туралы нақты тұжырым жасау, тіпті таяу болашақтағы оның реалды үдерісі жөнінде болжам айту аса қиын.

Дей тұрғанмен, Шығыс пен Батыс арасындағы мәдени, ақпараттық және психологиялық климат тұрақтылығының сақталуы – әрі өзекті, әрі зәру проблемалардың бірі. Аталмыш мәселелердің көкейтестілігін арттыра түсетін қозғаушы күштердің өзіндік даму заңдылығы, өзіндік түрленуі, өзіндік тенденциялары болады. Сондықтан докторлық диссертацияның негізгі өзегі –

Шығыс пен Батыс медиа үдерісіндегі дәстүр, контент және конвергенцияны нақты әрі сындарлы таразылай келе, ғылыми жұмыстың зәрулігі мен заманалы үдерістердің арасындағы тығыз байланыс барлығын барынша айқындау. Оның үстіне дәстүрлі таным мен жаһандану арасындағы бәсеке конфигурациясын, даму тенденцияларын ұлттық ғылыми сахнаға шығару да зерттеу көкейтестілігін арттыра түседі деп ойлаймыз.

Зерттеу нысаны: заманалы медиа үдерістегі дәстүр, контент және конвергенцияның алатын орны, оған әсер ететін ішкі және сыртқы факторлар мен олардың өзара сабақтастығы.

Зерттеудің пәні: Шығыс және Батыс дүниелері медиа үдерісін салыстыра отырып, олардың болашақ даму бағыттары мен пішіндерін айқындау.

Зерттеу жұмысының дереккөздері: біз докторлық диссертацияны жазу барысында пайдаланылған дереккөздерін бірнеше категорияға бөлуді жөн санаймыз:

БАҚ туралы заң, әлеуметтік желіні оңтайлы пайдалану туралы ресми жарияланымдар, сонымен қатар жаңа медиаға және оның мүмкіндіктеріне қатысты ұйымдастырылған халықаралық конференцияларда қабылданған заңнамалық, дипломатиялық заңды әлеуеті бар құжаттар, келісімдер, баяндамалар және т.б. Сондай-ақ, ресми әлеуметтік танымал сайттар іске жаратылды. Олар негізінен ресми сайттарда жарияланғандықтан, шынайылығы күмән келтірмейді. Диссертациялық жұмыста француз, ағылшын, неміс және орыс тіліндегі дереккөздер пайдаланылды.

Дереккөздерді пайдаланудың екінші тобына қазақстандық зерттеушілердің ғылыми еңбектері, мақалалары, сұхбаттары, жарияланымдары кіреді.

Үшінші топқа Еуропа, АҚШ, Түркия, Қытай, Оңтүстік-Шығыс Азия сынды елдер ғалымдарының ғылыми еңбектері, журналистерінің мақалалары кіреді. Шетелдік ресурстардан сенімді, дәлелді ақпараттар алынды.

Зерттеу жұмысының әдістері: Теориялық зерттеулер, әдебиеттер тізімі мен ресми құжаттарды сұрыптау, статистикалық құжаттарды өңдеу, әлеуметтік сауалнама және интервью жүргізу тәсілдері пайдаланылды.

Медиа үдерістің журналистикадағы құбылысын талдау барысында, ұлттық, шетелдік ғалымдардың жаһандану дәуіріндегі журналистика, әлеуметтану, халықаралық қатынас, геосаясат, әлемдік экономикадағы заман бет алысын зерттейтін ғылыми қағидаларына табан тірейміз.

Диссертациялық жұмыстың методологиялық негізін жалпы тәжірибеде қолданылатын зерттеулердің бүгінгі заманның ғылыми технологияларына сай объективтілік принципін қамтитын теориялық пайымдаулар құрайды. Негізгі принциптердің қатарында объективтілік ұстаным бар. Сондай-ақ, біз деректерді қарастыру барысында олардың шығу тегі мен диалектикалық дамуында салыстырмалы-тарихи әдісті пайдалана отырып, бүгінгі көрінісіне баға береміз.

Тарихи-салыстырмалы зерттеу тәсілі арқылы кешегі медиа мен бүгінгі жаңа медиа көрінісіндегі дәстүр ұқсастықтары мен айырмашылықтарын

анықтау барысында журналистиканың даму кадамдарын бақылау мүмкіндігіне ие боламыз.

Тарихи-типологиялық әдіс арқылы жаңа медиа үдерісін қолдайтын және қолдамайтын әлеуеттердің типологиясы айқындалады. Соның нәтижесінде біз оларды медианың жаңашыл сипатын қолдайтындар мен қолдамайтындар деп жіктеп, бөліп қарастыра аламыз.

Пәнаралық әдістің арқасында біз бірнеше ғылымды (тарих, құқық, саясаттану, экономика, әлеуметтану, халықаралық қатынастар, физика, биологияны) қамтитын мағлұматтарға жүгінеміз.

Қазақстандық медиа платформалардың қазіргі даму ағымына сәйкес медиа-менеджерлермен сұхбат ұйымдастырдық, журналистер қатынасқан сауалнама жүргіздік.

Тарихи-жүйелік әдістің арқасында жинаған фактілеріміз бен шығарған қорытындыларымызды сұрыптап, оларды бір жүйеге келтіру мүмкіндігіне ие болдық.

Тарихи-генетикалық тәсіл жаңа медиадағы үдерістерді дәстүр, контент, конвергенция контекстінде сипаттауға мүмкіндік берді. Сонымен қатар Шығыс және Батыс танымындағы медиа үдерістерін анықтау тек фактографиямен шектелмеуі үшін, біз теориялық сараптама жасауға тырысамыз.

Зерттеудің әдіснамалық негіздері: Журналистикатану мәселелерін, адамзат қоғамы мәдениеті мен өркениеті дамуын түбегейлі зерттеген Х.Н. Бекхожиннің, Т.С. Амандосовтың, Т.Қ. Қожакеевтің, С. Масғұтовтың, М.К. Барманқұловтың, О.О. Сүлейменовтің, А.С. Аманжоловтың, С.Қ. Қозыбаевтың, К.Қ. Қамзиннің, Н.О. Омашевтың, Б.Ө. Жақыптың, Қ.Ж. Тұрсынның, Ғ.Ж. Ибраеваның, С.Х. Барлыбаеваның, А.А. Рамазанның, Г.С. Сұлтанбаеваның, А. Мектептегінің, Қ.Н. Мысаеваның, Ғ.А. Айдаровтың, К.Н. Бурхановтың және С.Б. Булекбаевтың, А.К. Нарымбаева-Уалиеваның еңбектеріндегі жаңа медиа мен медиа технологиялар туралы тұжырымдар мен пікірлерге сүйендік.

Сонымен қатар орыс ғалымдары Д.Н. Барышников, М.М. Бахтин, В.И. Вернадский, В.В. Ворошилов, А.А. Калмыков, Т.В. Карнажицкая, Э.Г. Кочетов, Л.А. Коханова, А.В. Маринченко, Г.Г. Почепцов, С.И. Сметанинаның, Д.Л. Стровский, О.В. Шлыкованың еңбектері қаперге алынды.

Сондай-ақ, Дж. Баррат, Т. Вулфтың, Н. Ган, Д. Глик, Н.И. Конрад, Б. Кинг, Р. Киплинг, С. Куин, М. Кастельс, А. Маслоу, П. Мейсон, К. Пол, К. Ратти мен М. Клодел, К. Саган, О. Тоффлер, А. Тьюринг, М. Фриман, Э. Шмидт пен Д.Розенбергтің, М. Браунның еңбектеріне жүгіндік.

Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері: Үдемелі жылдамдықпен дамып келе жатқан бүгінгі медианың мүмкіндіктерін салыстырмалы сараптау. Соның ішінде медиа үдерістің ілгерілеуіне дәстүр, контент, конвергенция құбылыстарын әсер етуші фактор ретінде қарастыру. Жалпы, медиа кеңістіктің заман талабына қарайлауын, икемделуін, олардың белсенді және енжар аудиторияға ықпал-әсерін, масс-медиадағы конвергенцияның сипатын талдау. Докторлық диссертацияның ғылыми-теориялық және тәжірибелік

тұтастығын, өзектілігін ескере келе, зерттеу жұмысында келесі мәселелерді шешу қажет:

- Қазақ бабажурналистикасы мен қазіргі заман журналистикасы сабақтастығының өзектілігін тиянақтау;

- Рухани мәдениет үлгілерінің цифрлық образының аудиториямен қайтарымды байланысын салмақтау;

- Шығыс және Батыс ақпарат кеңістігіндегі синергетикалық байланысты бүгінгі жаңашыл журналистиканың бір бөлігі ретінде қарастыру;

- Жаңа медиалық үдерістің қоғамдағы ролін анықтау, оның тиімді және тиімсіз жақтарын атап көрсету, рухани жаңғыру мен сана модернизациясы энергетикасын, қарым-қатынас трансформациясын байыптау;

- Мономедиалық БАҚ-тың мультимедиалық БАҚ-қа ұласу үдерісін талдау;

- Медиа үдерістегі дәстүр, контент, конвергенция ұғымдарының және практикалық ізденістердің өзара байланысын зерделеу;

- Медиа конвергенция тәжірибесін «Түркия – Қытай – Оңтүстік Шығыс Азия» контекстінде қарастыру, ғылыми сараптама жасау;

- Медиа конвергенция тәжірибесін «Қазақстан – АҚШ» контекстінде қарастыру, ғылыми сараптама жасау;

- Медиа конвергенция тәжірибесін «Қазақстан – Еуропа» контекстінде қарастыру, ғылыми сараптама жасау.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы: Шығыс және Батыс танымындағы медиа үдерісті релятивті (салыстырмалы) тұрғыдан талдау, дәстүр – контент – конвергенция тізбегі тұрғысынан зерттеу **тұңғыш рет** жүзеге асырылды. Докторлық диссертация жазу барысында осы медиалық үдерістердің қоғам санасына ықпалы, жаңа медиадағы дәстүрді сақтай отырып, медиа келбетін өзгертудегі конвергенция әсері зерделенді. Зерттеу жұмысында алғаш рет кешенді түрде (салыстырмалы талдау, қоғам өміріндегі медиа үдерістердің маңызы, журналистика мен жаңа медиа мүмкіндіктері) медиа үдерістер танымындағы құбылыстар қарастырылды. Докторлық нысандарды зерттеу барысында соны пайымдаулар ұсынылды, жаңа дерек көздері пайдаланылды.

Ізденуші көтерілген мәселелерді одан әрі жетілдіріп, жүйеледі. Ол байламдар төмендегідей:

- конвергенция үдерісінің БАҚ-тағы қалыптасу және даму қағидалары сипатталды, конвергенцияның Қазақстан медиа кеңістігі мен нарығындағы ерекшеліктері талданды;

- әлеумет санасына әсер ететін медиа үдерістердің негізгі принциптері талданып, конвергенцияның әсерінен әрі дәстүрлі, әрі заманауи форматтағы дәстүрлі БАҚ-тың картинасы анықталды

- медиа кеңістікті зерделей келе, зерттеудің релятивті әдісі медиа әдістердің қоғамдық өмірге тікелей әсерін анықтады. Яғни, жаңа технологиялар адамзат сана-сезімін модернизациялап, адамдар арасындағы қарым-қатынасты трансформациялады, ақпаратты қабылдау харекетін өзгертті;

- көнетүркі жазбаларын бүгінгі заман талабына сай қарастыра отырып, рекурсия (оралу) үдерісі жүріп жатқанын байқадық. Ежелгі графикалық әдіспен ақпарат жеткізу – заманауи мультимедиалық ақпарат таратудың белгілі тәсіліне айналды;

- Батыс қисынгерлеріне және жаһандану теориясынан әлі күнге дейін қол үзбей келе жатқан қазақстандық масс-медиа зерттеушілеріне келімді-қайтымды толқын теориямыз тұрғысынан аталмыш теорияның өзектілігі бәсеңдегені жөнінде дәйекті уәж айтылды;

- медиадағы конвергенция құбылысының өзі белгілі бір кезеңде ғана өтімі екені, келешекте одан да пәрменді технологиялар дүниеге келетіні туралы пайымдаулар жасалды;

- ақпараттық революциялық құралдар жүйеленді, философиялық-футурологиялық теория мен терминдер қисындалды.

Зерттеудің теориялық мәні:

Зерттеуші белгілі теориялық ұстанымдарды екшей, дамыта келе, даралық және жалпылық қағида-қисынын ұсынады. Замансөздің ұлттың дамуына қосатын үлес салмағын арттыру үшін объектіні тұжырымдалған ой-пікірлер, пайымдаулар мен қорытындылар оқыту, өнегелік әдістемесін теориялық тұрғыдан толықтырады, сонымен бірге инновациялық тәсілдер мен жаңа технологияларды пайдаланудың маңызды әрі қажетті салаларында ұлттық дүниетаным мен болмысты анықтаушы алғышарт етуге назар аудартады. Докторлық еңбектің теориялық нәтижелері журналистикатану саласын, сонымен қабар мазмұндас мамандықтарды белгілі бір іргелі және арнаулы деңгейге көтерді деп ойлаймыз.

Зерттеу жұмысының тәжірибелік мәні: Диссертацияда кешенді түрде қамтылған мәселелер, ондағы жинақталған деректік мәліметтер, зерттеу жұмысындағы қорытынды мен ұсыныстар, медиа кеңістіктегі конвергенция құбылысы, дәстүрлі медиаға қатысты сұрыпталған, екшелген материалдар, медиа және қазіргі журналистиканың даму үдерісі турасында ақпарат алғысы келетін көпшілік қауым үшін, оқулық немесе ғылыми, қоғамдық-саяси басылымдарға дереккөз ретінде қолдануға мүмкіндік береді. Диссертацияда берілген сараптамалық материалдар, терминология мен ұғымдар, теориялық тұжырымдар болашақта осы саланы зерттеушілерге ғылыми таяныш болады. Университет қабырғасында студенттерге арнайы курс, дәріс және академиялық-танымдық семинар өткізуге септігін тигізеді. Сонымен қатар салалас пәндерді оқытуда қосымша материал ретінде пайдалануға мүмкіндік береді.

Қорғауға ұсынылатын тұжырымдар:

- Қазақ бабажурналистикасы мен қазіргі заман журналистикасының сабақтастығы айқын. Көне жазба мәдениетіндегі графикалық таңбалар, эмоциялық қарым-қатынас тілі, қимыл-әрекет тілі қауымдастық үшін жеңіл әрі қолайлы болды. Уақыт өте келе ақпаратты жеткізу тәсілдері күрделеніп, жазу мен жарияланымдардағы символдар саны көбейді. Бүгінгі аудиторияның бірсыпыра бөлігі ұзын-сонар мәтінге құлықсыздық таныта бастады. Ақпарат энергетикасы барынша қысқа, графикалық форматқа, суреттерді сөйлету

әдістеріне көшті. Осы құбылыстарды ескере келе, диссертациялық жұмысымыздың негізгі мақсатының бірі – медиабаланс мәселесіне, инфографика контенті трансформациялануына назар аудару;

- Ұлттық ақпараттық кеңістікке және журналистикатану пәніне таңсық батыстық өнеге мен үлгілер легін зерделей отырып, олардың қазақстандық ғылыми үлгісін, өзіміздің жаңа терминологияны ғылыми айналымға енгізу. Осы жаңашылдықтардың біздің аудиторияға ықпал-әсерін байыптай келе, өз мәдени-ақпараттық алаңымыздағы инновациялық мүмкіндіктерді шетел жаңа медиа контенттерімен салыстыра зерделеу. Осылар арқылы белгілі бір дәрежеде қазақ топырағындағы медиа ресурстардың даму, өркендеу заңдылықтары мен тенденцияларының даму келешегіне көз жіберу, ғылыми болжам жасау. Жан-жақты дамушы медиа орта (мерзімді баспасөз, радио, телевизия, әлеуметтік желілер) ілкімді технологиялық құралдар мен тәсілдерді қолдану арқылы жаңа қағидалар мен идеяларды туындатқанын, әлемдік және қазақстандық медиа кеңістіктің қалыптасуына мықты сүйеніш болып отырғанын айқын аңғарту;

- Қазақстандық медиа кеңістігіне біртіндеп еніп келе жатқан конвергенция принциптерін бағамдай келе, оның стратегиялық мақсаты мен қағидаларын дұрыс түсіну. Түпкі мақсат – ұлттық медианың тартылыс күші еселенуін көрнекі деректермен байқату.

- Қазіргі таңдағы цифрлық образға енген рухани, мәдениет үлгілерінің аудиториямен қайтарымды байланысы нәтижелерін, масс-медианың күнделікті тіршіліктегі ролінің де толысқанын нақты көрсету;

- Жиырмамыншы ғасырда Шығыс пен Батыс арасындағы экономикалық, саяси-әлеуметтік және мәдени бәсекелестік, түрлі-түсті революциялар айқын да, жасырын да жүргізілді. Осы тақылеттес төңкерістің тиімді де оңтайлы жолы енді заманалы ақпараттық кеңістік екеніне барынша тоқталамыз. Сонымен қатар мономедиалық БАҚ-тың мультимедиалық БАҚ-қа түрленуі ақпараттық организмнің жетілуіне, философиялық-футурологиялық болжамдардың қалыптасуына негіз болатындығы туралы ғылыми тұжырым жасаймыз.

Зерттеу жұмысының жариялануы және мақұлдануы:

Ғылыми жұмыстың негізін құрайтын материалдар ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитеті белгілеген республикалық ғылыми басылымдарда жарияланды. Сонымен қатар Scopus базасына енетін нолдік емес, импакт-факторы бар халықаралық ғылыми басылымдарда, халықаралық, республикалық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинақтарында баяндалып, жарияланды. Диссертациялық жұмыс Баспасөз және электронды БАҚ кафедрасында талқыланып, сараптамадан өтті және қорғауға ұсынылды.

Зерттеу жұмысының құрылымы: Зерттеу жұмысы кіріспеден, үш тарау мен қорытындыдан, сондай-ақ пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Дәл осындай архитектурона, біздіңше, ғылыми жұмыстың мән-мағынасын толық ашуға, болмыс-бітімін барынша қисындауға септігін тигізеді.